

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Quartum. Miscellanea quædam de filijs, parentibus, propinquis in
præcedentibus prætermissa, num. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

¶ Illud hic denique noto, inter hos vel quasi Castrense, adventitium, profectum, quodque ius in illa pater habeat, de quibus alibi a dixi; nam secus, nihil eorum, quæ hic subdenda sunt, intelligetur.

a Rodoq. p. 1. c. 4. concl. 9. Castr. t. 1. tr. 6. d. p. 10. n. 14. citans Suar. & Bonac.

a Sup. l. 1. c. 3. §. 7. v. peculum. & potest id videri breviter apud Agror. p. 2. li. 2. c. 23.

C A P V T Q V A R T V M.

Miscellanea quedam de filijs, parentibus, propinquis.

¶ N Onnulla, quæ aptum locum in superioribus fortita non sunt, hic ad quatuor capita reduco: ad peculum filiorum: ad tum vel Episcopatum filij (non vero donationes inter patrem & filium: ad legitimam filijs debitam: ad cæterorum propinquorum mutuas obligationes; quæ omnia, ut etiam superius dicta de parentibus atque conjugibus, fuse (sed, fateor, subinde confuse) à Theologis ac juris consultis disputata reperies: nos pro nostro instituto ea hic compendiosè feligimus, atque ea perspicuè proponimus, & tam (quia paucim obvia omittere decreveramus) quæ ad pinguei quandam cognitionem pro regendis conscientijs necessaria omnino sunt visa, adjectis in margine authoribus, qui adiri facile à studiosis poterunt.

§. I.

De peculio filiorum &c.

¶ N memoriam omnino redeat, quid sit peculum filiorum Castrense,

Recolatur secundò, filium egredi b à patriæ potestate, seu, quod idem est, filium emancipati, primum, per mortem naturalem patris & avorum: secundò, per mortem ejusdem patris civilem: tertio, per haeresim: quartò, per nuptias forte à patre, sine dispensatione cum affini vel consanguinitate contractas: quinto, per Cardinalatum vel Episcopatum filij (non vero per Presbyteratum: sextò, per professionem religiosam filij vel patris: septimò per dignitatem patritiam, qua scilicet filius fiat Regis consiliarius &c. Octavò, per legitimam emancipationem, qua scilicet consentientibus patre & filio coram judge, filius à patre liberetur ab ipsis patris potestate: nonò in aliquibus Regnis, ut in Lusitania & Castella, per legitimum matrimonium, etiam in vita patre contractum: decimò, per captivitatem patris apud hostes suspenditur patria potestas, quamdiu captivitas durat. Hæc pluribus citati Doctores, quæ ad nostrum institutum satis fuit, breviter collegisse.

b Molinat. t. 1. tr. 20. d. 229. de Iugo t. 1. de just. d. 5. sec. 1. Agror. p. nu. li. 2. &c. 9. alios cit.

*testamentum ex alienatio peculij
filiorum.*

2. Quæres jam primo : filius familiæ , qui nondum emancipatus , sub patria est potestate , potestne de suis bonis validè testari ?

Respondeo , c impubes non potest , quia ille testari prohibetur à jure , etiam si sit doli capax : pubes vero solum potest testari de bonis castrensis , vel quasi , etiam sine patris consensu , sicut & in vita , & in morte eadem donare . At de alijs , ne ad pias quidem causas , ex communiore sententia , testari pubes potest . Recole autem , pubertatem in masculis haberi anno decimoquarto , in foeminis anno duodecimo completis (item ultimum hic haberi pro completo , etiam si sit incensus , notat Azor) d post annos prædictos dicuntur minores , usque ad annum vigesimumquintum ; postea filij familias , donec emancipientur .

c Iura vulgarata apud Azor . l . c . 24 .
q . 1 . q Azor . ib .

Adde hic tria : primò , an pubes possit de bonis adventitijs (quorum ipse proprietatem habet , licet non usumfructum) saltem disponere , seu alienare , seu donare causa mortis , ut etiam in vita ? Respondeo , e posse , etiam si sit pubes , minor vigintiquinque annis , cum patris tamen consensu (quoniamvis ipse filius dominus sit) & cum judicis decreto , si de re immobilis agatur .

e Molina t . 1 . de iust . tr . 2 . dif . 138 .

Ratio est , quia non semper valet , non potest testari , ergo non potest do-

nare , seu disponere , etiam causa mortis . Leges enim testamentum filiofamilias prohibuerent , propter bonas rationes , non vero quacumque dispositionem .

Quod si filius liberam eorum bonorum administrationem de consensu patris habeat , ut quia v . g . longè à patre degit , vel quia plenum usumfructum & proprietatem ei pater dedit &c . judicatur habere consensum patris , atque adeo poterit de illis libere disponere .

3 . Secundò : an idem pubes , quando non habet descendentes , testans de bonis castrensis , vel quasi , possit præterire patrem , nec ei debitam legitimam relinquere ?

Respondeo , non posse , f sed si præterit in totum , esse testamentum nullum ; si in partem minorem legitima , esse testamentum validum quidem , sed inofficium , hoc est , potest pater ageare querela inofficii testamenti , petendo incrementum , usque ad debitam partem . Ratio est , quia superstitioni patri & matri , & his mortuis , superstitioni avo & aviæ semper ex bonis filij debetur legitima , quando filius moritur sine descendantibus . Hæc autem legitima ex jure communi nunc est tercua pars bonorum defunctorum filij , dividenda per capita , seu quod idem est , per viriles partes , idest , inter patrem & matrem &c .

f Azor . iura citans p . 2 . l . 2 . c . 23 .
q . 8 . Mol . t . 1 . d . 158 . 159 .

4 . Tertiò : an impubes de suis bonis castrensis , vel quasi , quibus forte gaudet , vel quibuscumque alijs à patre ipsi forte libere donatis , possit dispo-

disponere seu donare , sive in vita , sive am alienare validè posset . Si vero si in morte , licet certum sit , (ut modo diximus) non posse , nisi de castrensi bus testari ? Respondeo , præmitten dum g esse , filium impuberem (qui pupillus dicitur , quando ei deest pater) in triplici statu considerari à jure : primò , quando est infans , idest , minor septem annis : secundò , quando est infantia proximus , hoc est , quando , si sit masculus , pervenit ad decimum annum cum dimidio ; si foemina , ad nonum cum dimidio : tertio , quando est pubertati proximus , hoc est , si masculus excedat decimum annum cum dimidio , foemina vero nonum cum dimidio . Dico ergo , si filius vel pupillus , sit minor septem annis , cum rationis usu careat , & in legibus aequiparetur mente capitis , nec dare , nec alienare , sive in vita , sive in morte potest : tunc ergo bona filij integrè administrare debet , sive pater , sive tutor .

*g Molina & iura ab ipso allata t. 1.
de just. d. 284.*

5. Si sit infantia vel pubertati proximus , qua ratione in foro externo se obligare , atque adeo donare , vel alienare possit , vel non possit , vide apud Molinam , h & novissimè apud Castropalaum : nobis enim solum sufficit , scire , quid sit in conscientia sentendum : pro qua , quicumque impubes , si doli capax non sit , hoc est , si perfecto usu rationis careat , invalidè donat , sive in vita , sive in morte , quia ad validam donationem requiriatur consensus domini ratione utentis :

h Mol. ibi. & dis. 230. §. licet filium familias. i Castrop. de just. commut. d. 1. p. 4. ii Lege de Lugo de just. disp. 22. sec. 10. à num. 286. aliosque ibid. cit. & præsertim Sanc. lib. 6. de matr. d. 38. à n. præsertim 14. 1 colligo ex Angelo e- jusq. ratione apud Sanc. Less. II Mol. l. c.

6. Denique si sit dubium , an perfecto usu rationis potiatur , tunc (ut alibi m diximus) si supra sepeannium sit , præsumetur perfecto usu potiri , atque adeo rem ab ipso acceptam retineat in conscientia poteris , donec repe-

satur: securus, si infra; nam retineri tunc licet non poterit, quia, contra, integrum usu rationis gaudere non praesumitur.

m Supr. l. 1. c. 3. §. 7. ver. Aetas.

Ludus filij familias, vivente patre.

7° Quæres secundò: quæ potest ludo exponere licet filius familiæ, sine obligatione restitutionis facienda, sive ab ipso filio, sive collusore? Respondeo, sola castrensis, vel quasi: ceterorum autem, sive sint profectitia, sive adventitia, cum saltem usumfructum pater habeat, non potest, nisi judicetur remittere pater, ut certè judicatur in modica summa, quia sic est parvum damnum patris, & dedecus est filij, parvum illud restituiri.

Filius in ludo illicito non est subdusus patri, arque adeo lucrum ex illo habitum absque controversia sibi acquirere, notat Rebellus; n̄ unde inferunt, posse te vincere à filios familiæ, quæ à te ipse in illicito ludo vicit, ex ludo licito propter aliud caput potest, communiter loquendo, sibi filius retinere; nam nunquam solent (ut Rebells adverbit) ea lucra à filijs exigere patres, etiam scientes, proveniente ex ludo. Vnde sequitur, hæc ludo acquiri, ita esse filij, non teneri ea adducere in divisione hereditatis cum fratribus, posse eadem justè acquiri à collusore in sequentibus ludis &c.

n Rebell. loco mox cit. n. 6. o Rebell.

2. p. diff. 12. q. 4. n. 1.

8. Sed quid, quando filius de bonis adventitijs habet etiam usumfructum? id quod non raro evenit, ut

v. g. quando ipsi filio à matre, vel ab alio ea lege aliquid donatur, ut nullum usumfructum habeat pater: vel quando idem pater ipsum usumfructum concedit filio: vel quando aliquid filio donatur, contradicente patre: vel quando ipse ususfructus alicujus rei filio relictus est. Respondeo, filium posse ejusmodi bona, praescindendo ab alio inconvenienti, ludo exponere, & consequenter non debere restituiri, si evincantur à collusore? Ratio est, quia illorum plenam habet administrationem, sicut ergo hæc alienare, & donare modo supra dicto potest, sic ludo expendere.

9. Hinc filius, sive domi, sive peregre agens, ex pecunia, quam pater ei dat ad alimenta, vel ad libere expendendum, potest aliquid p ludo exponere, ut etiam in eleemosynis, donationibus, ac honestis recreationibus. Posset autem quotannis quatuor vel quinque aureos ex centum annuis, quos habet pro suis alimentis, docet apud Molinam q Sotus. Tunc enim censetur pater dare liberam illius pecunia administrationem, nec esse patrem invitum in concedendo licito ludo, juxta qualitatem sui status &c.

p Algor. p. 2 l. 1. c. 14. q. 2. 9. quæres q Sot. apud Molin. t. de just. d. 242. cui adde Rebell. 2; p. l. 12. q. 4. n. 3.

10. Inquires: si filius negotietur in bonis paternis, id, quod sua industria acquirit; valetne libere ludo exponere?

Respondeo, nequaquam, quia hoc lucrum est bonum profectuum, pertinentis tum quoad usum, tum quoad dominium, ad patrem. Instas, at industria

duaria est filii. Respondeo, hanc industriam gratis censetur exhibere in parentis commodum filius: nam quoties negotiatio & industria rationabiliter existimatur gratis exhibita (ut in casu nostro; filius enim ex amore, quem patri debet, judicatur ipsi servire) nemo potest pro illa premium exigere, ut modo cap. 3. §. 1. n. 9. cum de alimentis filio datis à matre, disputavimus: nisi forte protestetur, se gratis nolle servire, vel saltem, ut propter reverentiam patris desierit protestari: tunc enim præscindendo à peculiari jure alicujus provinciæ, potetit, / deductis expensis, quas pater facit in ipso alendo, tandem exigere pro suo extraordinario labore & industria (nam ordinarius debetur à filio patri) quantum daretur extraneo, & tunc illud videatur bonum filij adventitium, de quo jam dixi num. 7. Adverte, debere moraliter constare, patrem non factum per sé illa negotia, nec inventum alium, qui gratis vel minori prelio faceret: secus, recurreret doctrina, quam de servo tradam in simili, lib. 8. tr. 3. c. 7. §. 9.

^r Id additur propter ius Regni Castella, de quo legatur Molin. apud Dicastilum mox eit. num. 189. f Nav. Less. aliquj apud Dicast. li. 2. de just. t. 2. d. 9. sub. 8. n. 187.

Ladus filij familiæ habentis tutorum, patre demortuo.

11.^r Hæc, quoad filios, vivente parente, quid de pupillo & minore viginti-

quinque annis, habentibus tutorum vel curatorem? Respondeo, hæc quæstio pendet ex illa, an dictus pupillus & minor obligentur in conscientia ad standum contractibus à se initis, sine authoritate tutoris, vel curatoris, quæ vocatur obligatio naturalis; nam scimus, civiliter non obligari, hoc est, per leges irritam pronuntiari ejusmodi obligationem.

Dico autem primò, satis esse probabile, puberes, ut etiam impuberes ac pupillos pubertati proximos, immo ut colligo ex Molina, & puberati non proximos, dummodo sint perfecto usu rationis prædicti, seu, ut dicimus, doli capaces, in contractibus ^{aa} onerosis initis, eum quocumque (præterquam cum tutori, nisi in quibusdam casibus satis à Sanch. b allatis) probabile esse, inquam, naturalem obligationem contrahere, quamvis non adfuerit authoritas tutoris, vel curatoris, & dummodo contractus non fuerit circa res immobiles, & quæ servando servari possunt. Ratio est, quia ad naturalem obligationem circa res suas alias non impeditas subeundam, satis est liber consensus utentis ratione, qui certe esse in dictis supponitur.

a ex Molin. ro. 1. d. 224. 9. ex dictis infero, & ex Angelo apud Sanc. l. 2. de Matr. d. 38. n. 24. aa Laym. Less. Rebel. Tannerus, apud Dian. p. 3. tr. 5. res. 44.

b Sanc. l. c. à n. 20.

Dico secundò, cum ludus (ut etiam emptio, venditio, & locatio &c) sit contractus onerosus, pupillum & dictum

& dictum minorem, ex sententia probabili, obligari naturaliter, ad standum justis legibus ipsius ludi, patet ex dictis.

Nota ergo primò, si pupillus & minor creditori vel collutori aliquid solvant, posse hos illud, donec per Iudicem repetatur, retinere, ut potè habuum ab ijs, qui in conscientia probabiliter obligati erant. Nota secundò, eosdem pupillum & minorem posse non solvere, quod promiserunt, dummodo non juraverint: cum enim exceptione legis valeant se defendere, possunt non solvere, vitando circumsum, quo solvant, & deinde repeatant. Nota tertio, cum ijdem, si quod propter illos contractus solverunt, valeant per Iudicem, ut dictum est, repetere, posse eosdem sibi per legem justæ compensationis reaffirmare, quando judex contra ipsos negligenter se gerit: quæ omnia ex hic & alibi dictis constant, ostenduntque, minorem, atque pupillum, si nolit solvere, posse non solvere, & creditorem, si nolit restituere, quod illi solutum est, posse non restituere, donec per judicem cogatur.

Filiij professio religiosa nil nocet
juri paterno.

12. Quares tertio, an per professio nem religiosam amittatur à patre usufructus, qui ipsi competebat ex filij bonis adventitijs? Respondeo, sive pater profiteatur, sive filius, nunquam pater c. suum usufructum amittit, quia professio nullum patris ut filius ad militiam commode ius prædicare debet. Solum est ad-

verendum, si pater fiat professus, usufructum prædictum competere Religioni, si haec est succedendi capax, donec pater vivit in religione; nam eo mortuo cedit ei, qui de jure patris hæres erit: quod si religio sit incapax, (quales sunt d. solum tres, Minorum de observantia, Capucini, Societas Iesu) usufructus dictus competit ipsi filio in seculo remanenti, qui jam erat bonorum adventitiorum proprietarius.

c. A7or multa jura cit. p. 2. l. 2. e.
22. q. 4. C. 5. d. L. Sanc. in dec. l. 7. &
c. 27. Shar. t. 4. de rel. l. 4. c. 5. Caspr.
t. 3. tr. 16. d. 3. & p. 9.

De furto filiorum.

13. Agetur de hoc infra, libro octavo tract. 2. cap. 3.

§. II.

De donationibus inter patrem, & filium.

P Atrem filio sive familiis nihil donare posse, certum est in jure; a quod si rem donatam pater filio tradiderit, adhuc jus est patri, eam sibi revocare; si tamen non revocat, confirmatur patris morte donatio, ita ut filio restradita absolute cedat. In aliquibus tamen casibus potest pater valide donare, hoc est, ob dotem, ob alimenta, ob nuptias, ob militiam, & ob hanc quidem, hoc est, missam, quia professio nullum patris ut filius ad militiam commode ius prædicare debet. Solum est ad-

nom

non vero immobiles, & statim donata sunt bona Caſtrenſia; quæ omnia ex superiorius dictis liquent.

a l. p. c. de impuber. & alijs ſubſtit. l. A7or p. 2. I. 2. c. 24. & Molinam t. 2. à dif. 238. Caſtrop. de juſt. comm. d. 3. p. 26.

t. Huc reducuntur, b si quæ expendat pater, ut à ſervitute filium ſiliam ve redimat, ut à carcere vel ſimi- li poena eundem liberet, ut munus publicum vel dignitatē idem filius conſequatur, puta Præturam, Docto- ratum &c. Præterea ſi patrimonium eidem aſſignet ad ordines ſacros fuſciendos, ſi pecuniam det, ut piam vel neceſſariam peregrinatioem fuſcipiat, ſi expenſas neceſſarias (non ve- ro voluntariaſ, & ad ſplendorem) ad ingressum in Religionem faciat. Hæ enim omnia vel ad alimēnta filiorum, vel ad Caſtrenſia reducuntur. Tria no- riant paſſim Doctores: c primū, poſſe patrem remittere uſumfructū, quem habet ipſe pater in bonis adven- titijs filij; id enim non eſt, donare de ſuo, ſed nolle acquirere pro ſe; remittit enīm dumtaxat jūs exigendi fru- etus, quo gaudebat in filiis bonis: ſe- cundo, donationes matris & aviae vel avi maternorum nullo jure infirma- ri, quia nulla ſunt jura in contrarium: tertio, donationes factas filio illegiti- mo validas eſſe: Ratio eſt, quia jure ſolum infirmantur donationes factæ filijs, qui legitime ſunt ſub potestate patris conſtituti: at nothi & illegitimi phyſice ſunt ſub patris d. potestate, non moraliter, ſeu ſecundum leges &c.

b Ijdem ib. c ex l. cum oportet. 9.

ſi autem, C. de bonis quæ lib. d Caran. li. 2. theolo. mor. n. 642.

3. Quoniam autem, quoad foru conscientiæ, data à patre filio retineri fine peccato poſſunt, donec repetantur à donante, modo, quo ſupradictum eſt de donatione impuberis; diſſicu- tas illa hic ſeſe offert, an mortuo patre filius, qui invenitur habuiſſe aliquid ab ipſo, teneatūr, illud in conscientia conſerre cum ceteris fratribus, hoc eſt, de legitima, vel hæreditate paterna tanto minus accipere, quantum inveni- nitur accepisse ex donatione paterna?

4. Sint ha duæ breves, ſed pro no- stro instituto ſufficientes regulae, in re ſatis prolixa, & involuta apud Iuriſ- peritos: prima regula. e Quæ pater in cauſa neceſſaria dedit filio (præter alimenta) filius in conscientia conſerre tenetur, niſi tamen pater expreſſe vo- luerit, ne filius conſerret, & illa pater poſtuerit filio donare, fine diminutione legitimæ aliorum filiorum.

e Mol. ibid. dif. 138.
Regula ſecunda: f quæ gratis ei- dem & libera liter pater donat, non te- netur filius conſerre, niſi pariter ex- preſſerit pater, ut filius conſerret, & niſi alter filius tenteatur conſerre ea, quæ ipſi donata, quamvis ex cauſa à patre fuere, quod ultimum vide apud Molinam I. c. fuiſus. Ratio utriusque regulae eſt, quia quando pater dat ex cauſa, cum det, quod filio debet, vi- detur dare coactus, atque adeo, niſi contrarium exprimat, videtur dare de- portione, quā filio negare non po- eſt, quæ eſt vel pars hæreditatis, vel legi- tima: unde à patre, vel legitima erit

L dedu-

deducenda: quando autem dat liberaliter, cum sponte det, videtur dare de suo (cum suo enim quilibet quemlibet gratificari potest) unde deducenda non erit.

f Idem ib. diff. 243.

5. Dixi (præter alimenta) hæc enim quamvis necessario dentur, tamen videntur expensa ob bonum ipsius patris, cui incumbit suum filium alere, utpote partem suæ substantiæ: hæc autem alimenta largiora potest uni potius, quam alteri donare pater (sed sine fraude, qua pater velit alios filios depauperare) quia dum in terminis alimentorum sicut, non est eam rigorosè agendum cum patre suorum bonorum domino.

6. Ex his recte deducunt & Doctores, quæ daret pater filio ob dotem, ob ingressum in Religionem, ob nuptias, ob patrimonium, ad ordines suscipiendos, esse, mortuo patre, conferenda cum fratribus. Contra, impensas pro solemani convivio in nuptijs, vel prima Missa, vel primo ingressu in Religionem, non esse conferenda, quia illa exhibentur ex causa necessaria, hæc voluntarie & gratis. Adde, hæc ad honorem ipsius patris spectare, & omnibus fratribus esse communia. Scio, aliquos data ob patrimonium, ad ordines, computare inter alimenta, quare non esse conferenda: quæ certè opinio probabilissima est.

g. apud Aylor. p. 2. l. 2. c. 24. qn. 2. cit. iura, & juris peritos, & quoad ordines Marchinus de ordine tr. 2. p. 6. c. 7. diff. 10. b Barboza, alijq. apud Diana, p. 9. tr. 8. ref. 24.

Quintus:

7. Quæ pater insunt, i. dñi filii alia bona non habentem alit in studio litterarum, imo & in cuju scunque artis mechanicæ professione; dum emit pro eodem libros, eique jam Doctori, vel proxime ad exercendas scientias apto eosdem libros tradidit; dum eum misit ad militiam, armisque & pecunia instruxit, quæ bona castrensis supra sunt appellata; dum expensas fecit, ut filius officium publicum, dignitatemve non vendibilem, nec ad hæredem transferibilem conqueretur, aut ut promoveretur ad Magistri Doctoratusve gradum, non sunt, defuncto patre, conferenda; quia hæc omnia ad alimenta filiorum, vel reducuntur, vel per commune jus extenduntur, nam ceterum quiske sua municipalia jura, si diversa habeat, legitimè custodiat.

i Mol. t. 1. de just. à diff. 257.

8. Præterea, quæ filius à patre occulte accipit, insuntque in meretricibus, illicito ludo, vel simili turpi modo, nisi pater ea condonaverit, cum vixit, vel nisi alterum tantum alij fratres simili ratione consumperint, tenetur adducere in collationem cum fratribus; quia hæc nec ad alimenta, nec ad rationabilem liberalitatem patris spectant. Addit recte Molina, regulariter posse præsumi, patrem condonasse, quando consumptio est per intervalla, nec multum, spectato cujuslibet statu, exorbitans, quia quando non sunt insolita, possunt reduci ad alimenta ampliora tacite filio concessa.

i Mol. d. 242.

o. Denique quæ pater dat filio pro oblige-

obsequijs, suaque in paternis bonis que, vel plures, est pars dimidia: juxta vulgare carmen,

(ordinaria enim debentur patria quo-
cumque filio) sed extraordinarijs, fili-
us adducere non *m* obligatur, quia
illa tamquam pretium sui insoliti la-
boris filio debentur. Nam propterea
si defuncto patre, nondum filio hæc
soluta sunt, debent ei solvi, ex toto a-
cervo hæreditatis, tamquam si esset *æs*
alienum. Vide Molinam citatum.

*m A7or. p. 2. l. 2. c. 24. q. 2. Mol.
d. 244.*

§. III.

De legitima filijs debita.

Diximus in superioribus, pa-
trem carentem descendenti-
bus debere legitimam & a-
scendentibus, si forte superstites sint.
Iam nunc differendum, quando de-
scendentibus fruitur. Sane his, vel hæ-
reditas tota patris debetur, dividenda
per capita ex *æquo* inter filios filijs
que, hisque deficientibus, dividenda
inter nepotes, si adfint, sed per stipi-
zes, vel saltem integra legitima, nullo
aggravata onere, danda iisdem eodem
modo est ex bonis relictis à patre, vel
matr, desuētis tamen ære alieno, &
impensis profunere, nisi si quis ex fi-
lijs propter aliquam causam ex supra
allatis ab hæritate expressè elepulsus
fuerit. legitima autem hodie ex Iure
Cæsareo (nam si in diversis Regnis
alia sint jura, sunt omnino servanda)
est tercia pars bonorum, distribuenda
equaliter inter filios, filijsque, si iij sint
quatuor, vel pauciores: at si sint quin-

*a l. sperellum r. 1. dec. 31. & DD.
ib. c. ubi plura de legitima & c. n. l. No-
vissima. & l. pat. de inoffic. test. auth. de
triente & semis. §. bac nos coll. 3. to. 5.*

Quatuor aut infra dant natis jura
trientem. o

Semissim p vero dant natis quinque
vel ultra.

2. Quoniam vero filio non compe-
tit legitimam, nisi post parentis obitum;
eo enim intervivos agente, filius, quo-
ad legitimam, jus dumtaxat habet ad
rem, non in re; hinc duplex oritur
difficultas. Prima, an quando pater
dum vivoret, sua bona dissipavit, seu
prodigas largitiones alijs distribuit,
cum prejudicio legitimæ filiorum,
possit nihilominus filius integrum pe-
tere, quantam fuisset consecutus, si dis-
sipatio nequaquam præcessisset?

*o Ideft, tertiam partem. p ideft, par-
tem dimidiā.*

Respondeo: si mala fide pater, pu-
ta, ut filio legitima decreceret, sua bo-
na diminuit, posse: pp non vero, si
bona fide. Ratio est, quia mala exi-
stente fide, pater peccavit contra jus
debitum filijs, ergo injuriam propel-
lere semper poterit filius: at non pec-
caverit. legitima autem hodie ex Iure
Cæsareo (nam si in diversis Regnis
alia sint jura, sunt omnino servanda)

pp A7or. p. 2. l. 2. c. 27. q. 9.

3. Difficultas secunda: si pater vi-
quatuor, vel pauciores: at si sint quin-

L 2. legiti-

legitimam integrum tradidit, juxta facultates, quibus tunc fruebatur, potestne deinde filius vel filia, extincto patre, petere aliquid amplius, si forte amplificatum postea fuerit patrimonium patris?

Respondeo, non posse, docent q. aliqui, quia satis est, eos assequi legitimam, habita ratione ejus temporis, quo illam exegerunt. Posse tamen docet communior sententia, q. quia legitima debetur omnino ex bonis, quae mortis tempore parentes relinquunt,

q. apud Navarrum in c. quamvis de pactis in 6. p. 3. §. 1. n. 2. qq Covarr. alij. apud ipsum ib.

4. Sed quid, si filia renuntiaverit futura patris successioni? Certè id in filiabus usu venire solet, quæ cum nuptias contrahunt, pactum ineunt cum parentibus, ut contentæ sint sua dote, & sic renuntiant cuicunque juri, quod alias habent, vel habere poterunt in parentum bonis.

Respondeo: si vi, metu, dolo induxerit, etiam cum juramento renuntiaverint ejusmodi filiæ, an possint adhuc præmissa, vel non præmissa dispensatione regressum habere ad bona paterna, quando advertunt, se fuisse notabiliter deceptas, constat ex alibi dictis. At si voluntariè sine ulla deceptione renuntiaverunt, sed absque juramento, irritam esse ejusmodi renuntiationem, jura decernunt. Si

vero prædictæ voluntaria renuntiationi juramentum adjunixerunt, ut nunc commi uniter adjungi solet, valet renuntatio, seu à jurante servari debet, quia, ut suo loco dictum t. est, juramentum homini præstitum semper

observari debet, quoties sine peccato observari potest, ut certè potest in casu nostro; neque enim filia peccat, si sua dote contenta, velit reliqua parentibus cedere.

x sup. l. 3. in dec. c. 3. §. 5. num. 6. 12. C. 24. rursus c. 7. §. 3. num. 16. I. Iura, quæ afferit A. Zor. p. 2. l. 2. c. 28. q. 1. t sup. l. 3. in dec. c. 3. §. 3. n. 11.

Puto nihilominus primò, filiam posse à superiore petere relaxationem ab hoc juramento, etiam voluntariè facta, ut supra dictum à nobis est, puto secundo, ex alibi x dictis, parentem posse remittere hoc juramentum filiæ, quia factum fuit in commodum ipsius patris; quare tunc filia, si ne alia juramenti dispensatione, consequi ex æquo poterit hæreditatem cum fratribus. Imo si pater in suo testamento ad aliquam hæreditatis partem filiam eandem vocaverit, z debet omnino à fratribus admitti, non obstante ejusdem filiæ renunciatione. Ratio est, quia illa vocatio est tacita remissio juramenti filiæ. Adverte, quod dictum est de filiabus, intelligendum est etiam de filijs, si forte hi, modo dicto, cum juramento, renuntiaverint; par enim est ratio de utrisque, quidquid aliqui contra opinati sint.

ii sup. l. 3. in dec. c. 3. §. 5. num. 47. x sup. l. 3. in dec. c. 7. §. 2. C. docet A. Zor. ib. q. 3. z Cov. apud A. Zor. l. c. q. 4. a Cov. ib.

5. Dictum autem est num. 4. (pactum ineunt cum parentibus) nam quando pactum hoc initum est inter fratres, gratia ipsorum, non vero patris, etiam si fuerit cum juramento, irritum omnino est, quia turpitudinem,

nem continet, dum de patris viventis peccet, ea profusissimo fratri omnino hæreditate, absque ejus consensu, tractatur. Quod si is patris consensus pacto jurato additus fuerit, valebit pactum, obligationemque non regrediendi ad bona patris inducer; jam enim non amplius dictam turpitudinem continet: solum advertendum, idem pactum juratum, etiam cum consensu patris, gratia fratum initum, evanescere, si moriantur fratres, superstite patre; quia tunc cessante fine principali juramenti, cessaret ejus obligatio.

6. An Monasterium stare obligetur hujusmodi pacto, an idem pactum pro nullo habeatur, transente patre ad secundas nuptias, an eadem renuntiatio de bonis paternis extendatur ad hæreditatem avunculi, & familiae, vide fusè apud Doctores. b

b DD. &c. l. cit. ab Aver. l.c. c. 28.

§. IV.

De fratum sororumque mutua obligacione, quoad alimenta.

1. Vidam filio prodigo effusio, hæreditate demortui patris, immo & viventis germani fratri ad asem exhausta luxu atque delitijs, poscebat alimenta ab eodem suo fratre, qui expilatum à suo germano patrimonium alijs bonis per extraordinarios labores acquisitis, fortunate non pereant) ab illis subtrahere, ne compensaverat, obligaturne frater ea fratri subministrare? is enim, ut vita innocens est & pius, à Theologis nostris id sciscitur; certus alioqui, nisi

2. Diximus, fratrem, etiam ex una parte fratrem, sive ex matre tantum, quo pacto vocatur Vterinus, sive ex patre tantum, obligari fratribus suis, non solum extremè, vel graviter indigentibus succurrere; id enim, ut supra capite primo diximus, communè est omnibus proximis; sed etiam ordinaria paupertate laborantibus, atque adeo fratres fratribus debere & convenientia, juxta eiususque statum, alimenta præstare, quando aliunde ea frater habere non potest. Quod etiam in simili necessitate extenditur ad filios ex fratre, ut innui c. 3. §. 1. num. 1.

a Aver. l.c. c. 40. Trull. l. 4. in dec. c. 1. dub. 9. citantes iura civilia.

Ratio est, quia plus urget pietas in tanta propinquitate, quam in gradu remotiore; cum igitur major pietas urgeat pro fratribus ac dictis nepotibus, etiam si male dissipaverint facultates suas, aderit obligatio, ut in simili de patre & filio, non multo ante dictum est.

3. Quod affirmamus de fratre, affirmamus de sorore, quoad danda illi alimenta (alimenta, inquam; nam de dote lege Molinam b) ut autem resipiscat tuus frater, vel soror à malo, atque assuescat labori & industriæ, posse ad tempus aliqua te (dummodo fame non pereant) ab illis subtrahere, ne dubium sit.

b Mol. tr. 2. just. d. 224. §. cause legitime.

4. Obijcies: ergo sorori, quæ v. g. L 3 in pro-

prostibulo familiam infami nota, sine nibus inter conjunctos locuti sumus, fratris culpa, detur pavit, si ea postea indigeat, fratrem cogenes ad suppeditanda alimenta? à recta hominum existimatione id absolum omnino videtur. Idem dici potest de fratre, qui per grave aliquod familiae dedecus se depauperaverit. Respondeo: in hoc vel simili, tam severo eventu aliunde fratrem probabiliter, saltem ad tempus, non cogo; memoria enim est revocandum, patrem filio denegare posse alimenta, si filius committat aliquid scelus ex illis, quæ supra et declaravimus. In easu igitur sororis hujus eodem modo, quo ibi, philosophare, summique Dei legem non esse, nisi admodum rationi consonam intelliges; & denique sic distingue: si soror adhuc in patrando scelere persistit, deseratur, ut hac medicina in sanam mentem redeat: si satis sit emendata, non video, cur à fratre sit deserenda, saltem quoad vitæ necessaria, præsergam si sine gravi detimento id possit frater. Idem proportionaliter dic de ceteris propinquis &c.

c. sup. c. 3. q. 2. n. 9.

Quoad Correctionem.

4. Quandoquidem de obligatio-

Finis Libri Quinti.

LAVS DEO, BEATISSIMÆ VIRGINI,
AC BEATO ALOYSIO.

LIBER

